

ד"ר דינה גורן (1930–2018) הספד למורה לחיים

תיקי בלס

מגוש דן לירושלים, לראות אותה. היא התעניינה בכנסים של האגודה הישראלית לתקשורת ואף כי נבצר ממנה להגיע, חשוב היה לה לשמוע קצת על המשתתפים - קולגות שלה לשעבר - ועל תכני ההרצאות. גם אז היא נשארה אשת תקשורת ומספרת סיפורים. בשלב זה של המפגשים בינינו, לאחר כל העדכונים בנושא לימודי התקשורת ומצב התקשורת בישראל, מצאתי עצמי לא אחת מרותקת לסיפורי המסעות שלה בעולם. במסגרת מלגה שקיבלה מאונסקו בתחילת שנות השישים - מלגה שנועדה לאפשר לה ללמוד ולהכיר בתי ספר לתקשורת בעולם - היא ביקרה ביפן, בהודו, בהונג קונג, בארצות הברית ובבריטניה, וכחלוצת מסעות במדינות אקזוטיות שכאלה, היו לה סיפורים לרוב. כל סיפור ומוסר השכל בצדו. מי טייל בחו"ל באותן שנים?

זכורים לי במיוחד סיפורי הרכיבה על פרידות בחבש (אתיופיה) בסוף שנות החמישים, עת נלוותה לבעלה מנחם בשליחות מקצועית בחבש. לדבריה, הנשים בכפר שאליו הגיעו, שכנראה ראו לראשונה בחייהן אישה לבנה, נגשו אליה ושפשפו את זרועה כדי לבדוק אם הצבע הלבן של עורה יורד. הגברים שלצורך עבודתם יצאו מחוץ לכפר לעולם הגדול, כבר נתקלו בנשים לבנות ונוכחותה לא הייתה אטרקציה.

אחרי השירות בפלמ"ח החלוציות שלה באה לידי ביטוי גם בעשייה התקשורתית. מ-1950 היא עבדה בסוכנות הידיעות סט"א והחלה ב-1953 לעבוד בקול ישראל, שם הייתה לעורכת החדשות הראשונה - תפקיד שנשמר בדרך כלל לגברים בלבד. ב-1963 הייתה ממקימי מרכז ההדרכה של קול ישראל והמנהלת הראשונה שלו. בהמשך יצאה לארצות הברית, ללמוד תקשורת, כמוכן. כששבה לארץ התמנתה לראש מערכת החדשות של קול ישראל בתל אביב. לאחר מלחמת ששת הימים פרשה מקול ישראל ועברה לגלי צה"ל, שם שימשה כסגנית מפקד גלי צה"ל. בין השאר הייתה עורכת תכניות האקטואליה בתחנה הצבאית והגישה פינה אישית בשם "דינה גורן בשיחה חופשית". אחר כך פנתה לקריירה אקדמית וכתבה דוקטורט על "עיתונות במדינה במצור", שבו היטיבה להשתמש בניסיונה כעורכת חדשות וכחברה

הכרתי את דינה גורן בתחילת שנות התשעים. היא הייתה אז מרצה ביחידה ללימודי עיתונאות ותקשורת באוניברסיטת בר אילן, ואני - סטודנטית שנרשמה לסמינריון בעל פוטנציאל מעניין ביחידה זו. "עליה וקוץ בה" - זו הייתה כותרת העבודה הסמינריונית שתיארה את אחת העליות של יהודי רוסיה לישראל, ואשר הגשתי לה במסגרת לימודי התואר השני בתקשורת, בקורס שעסק ב"סודיות ביטחון וחופש העיתונות".

ד"ר דינה גורן שלטה בחמש שפות על בוריין, דיברה וכתבה בשפה עתירת דימויים, העשירה גם את תלמידי המחקר שאספה סביבה. היא הייתה מחלוצי חקר התקשורת בישראל. בשנות השבעים של המאה העשרים, במכון לקומוניקציה שהוקם באוניברסיטה העברית, היא הייתה הראשונה שלימדה על אמצעי תקשורת ההמונים בישראל. היא הייתה גם הראשונה שכתבה ספרי עיון ולימוד תקשורת שימושיים בעברית שנועדו לסטודנטים אך גם לקהל הרחב, בשעה שחוקרים אחרים התרכזו בפרסומים אקדמיים באנגלית. **תקשורת המונים (1975), סודיות, בטחון וחופש העיתונות (1976)** - ספר יסוד בתחום זה בישראל שהתבסס על עבודת הדוקטור שלה, **תקשורת ומציאות, מבוא ראשון מסוגו בעברית לתורת התקשורת שעודכן וזכה לכמה מהדורות (1986, 1993)**.

אבל הייתה לה גם הילה של מי שבאה מ"שם", מהעולם האמתי של התקשורת. כמעט בכל סוגיה עדכנית שעלתה היא יכלה להציג את הזווית האישית שלה, את התנסותה בנושא. ידענו שבעברה הייתה גם קשורה למחלקת החדשות של קול ישראל. היא הייתה מרצה מסקרנת. היה זה אך טבעי שבחברתי בה לאחת המנחות שלי בעבודת המאסטר ולאחר מכן גם בעבודת הדוקטור. הסיוע האקדמי שלה לא הסתיים כשקיבלתי את תואר הדוקטור. היא דרבנה אותי לצאת לפוסט דוקטורט בארצות הברית וסייעה לי להתקבל אצל אחד מחוקרי התקשורת הקנוניים בעולם: פרופ' מיכאל גורביץ מאוניברסיטת מרילנד, חבר נעורים שלה. חוויה זו מרגשת אותי עד היום.

עם הזמן ולאחר שכבר סיימתי את כתיבת הדוקטור ודינה עברה להתגורר בירושלים, הייתי מוצאת את עצמי מדי פעם נוסעת כל הדרך

דינה הייתה פעילה גם בפוליטיקה המקומית וכיהנה כיושבת ראש מועצת עיריית רמת גן, עיר מגוריה.
דינה גורן הייתה אישה מרתקת ולא היה בחברתה אף רגע דל. לכל שאלה או התלבטות הייתה לה עצה טובה, תובנה מאירת עיניים. היא תרמה לסטודנטים, לחוקרים, למוסדות התקשורת ולמחקר האקדמי. לפעמים נדמה לי שהפתגם "מורה טוב - מורה לחיים" נכתב בהשראתה.

בוועדת העורכים בתקופה של פיקוח ישיר והדוק במיוחד של השלטון על השידור הציבורי בשם האינטרס הביטחוני. בגלל החוש לפעילות ציבורית, לא פלא שמצאה את עצמה חברת הנהלה בשדולת הנשים ובאגודה לזכויות האזרח והייתה ממקימי התנועה לזכויות האזרח ר"ץ. הקשר שלה למוסדות התקשורת התבטא בתקופה זו בהיותה חברת מליאת רשות השידור, ובהמשך חברת מועצת הרשות השנייה.